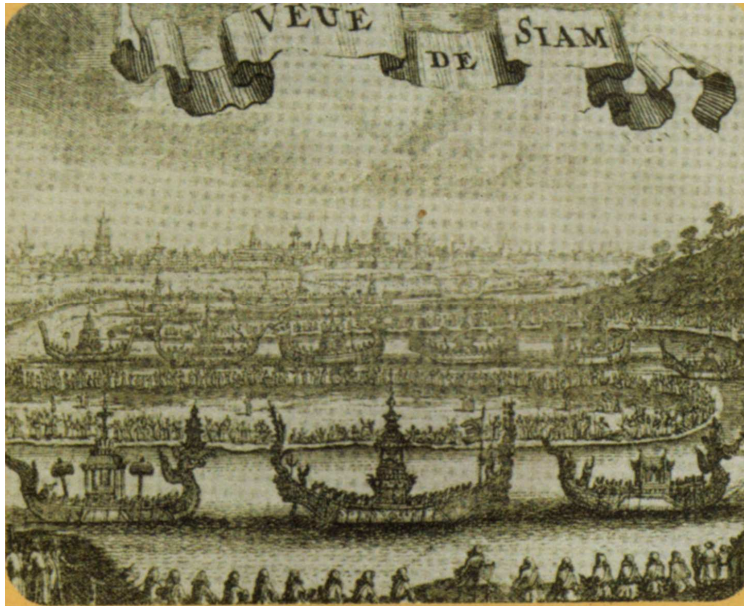

พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านวัดยาง ณ รางสี

1. ขบวนเรือพระราชพิธีพยุหยาตราทางชลมารค

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ครั้งหนึ่งเคยเล่นในแม่น้ำลพบุรีผ่านบริเวณวัดยาง ณ รางสี นายสุทิน น้อยหน่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลตะลุง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ร่วมกับ ชมรมพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านวัดยาง ณ รางสี โดยมีนายประยูทธ โพธิ์ยิ้ม กำนันตำบลตะลุง ซึ่งเป็นประธานชมรมฯรวมถึง อำเภอเมืองลพบุรี และ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ได้ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ และพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเรียนรู้ภูมิปัญญาบรรพบุรุษของเราชาวไทยแต่โบราณ โดยจัดทำศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมเรือพื้นบ้านภาคกลางเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มีการปรับปรุงทำความสะอาดอาณานิเวศสถานที่ปรับแต่งภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์ รมรื่นสวยงาม จัดเรียงเรือเป็นระเบียบเรียบร้อยมีการแสดงข้อมูลเรือแต่ละลำ สำหรับนักเรียน นักศึกษา

ผู้สนใจจะศึกษาข้อมูลเบื้องต้น มีการอบรมผู้นำนักท่องเที่ยวท้องถิ่นสำหรับการชมพิพิธภัณฑน์ มีเจ้าหน้าที่ประจำที่จะสอบถามพร้อมให้บริการฟรีโดยไม่เสียค่าบริการใดๆ ทั้งสิ้น

2. พิพิธภัณฑน์เรือน้ำบ้านวัดยาง ณ รังสิต

ตั้งอยู่ ณ วัดยาง ณ รังสิต ตำบลตะลุง อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีศาลาการเปรียญไม้หลังใหญ่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2470 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี เป็นสถาปัตยกรรมแบบศาลาของวัดในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันหาชมได้ยากยิ่ง สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เคยมอบรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น โดยได้รับโลรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

เมื่อ พ.ศ. 2525 วัดยาง ณ รังสิต มีโครงการสร้างศาลาการเปรียญคอนกรีตหลังใหม่ ก็ดำริจะรื้อศาลาไม้หลังเดิมทิ้ง ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลพบุรี ทราบเรื่องนี้จึงได้ขอร้องให้ทางวัดเก็บรักษาสcalaหลังเดิมนี้ไว้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไว้สืบไป ทางวัดยาง ณ รังสิต เห็นชอบด้วยจึงขอให้ทางชมรมอนุรักษ์ฯ ช่วยหาทุนสำหรับบูรณะ ซ่อมแซมศาลา

ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรีได้ทำการทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อนำปัจจัยมาบูรณะศาลา 2 ครั้ง คือ พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 โดยมีสมาคม ชมรม สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการและบุคคล อาทิเช่น สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สยามสมาคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักชลประทานที่ 8 พิพิธภัณฑน์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ หน่วยศิลปกร

ที่ 1 และทยก ทายิกาวัตตยง ณ รั้งสี โดยใช้งบประมาณในการบูรณะทั้งสิ้น 420,000 บาท ผู้เป็นกำลังสำคัญในการหาทุนบูรณะอาคารศาลาทรงไทยหลังนี้คือท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ ศาลาหลังนี้จึงถูกดัดแปลงให้เป็นพิพิธภัณฑ์เรือ รวบรวมเรือที่เคยใช้ในท้องถิ่นตามอำเภอต่างๆ ของลพบุรีมาจัดแสดงไว้ ทั้งเรือเล็กเรือใหญ่ที่ได้จากการบริจาคและการซื้อ เช่น เรือมอด เรือหมู เรือพายมั่ว เรืออีโปง เรือผีหลอก ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเรือมอดลำใหญ่ ซึ่งเป็นเรือโบราณสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชอยู่ 1 ลำ

3. ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมเรือพื้นบ้านภาคกลางแห่งแรกของประเทศ

มีเรือจัดแสดงแบบต่างๆมากกว่า 60 ลำเรือที่หาดูได้ยากที่สุดในประเทศไทยคือเรือแจม เรือหางเหยี่ยว เรือชะล่า และเรือมอด เรือพายมั่ว เป็นต้น

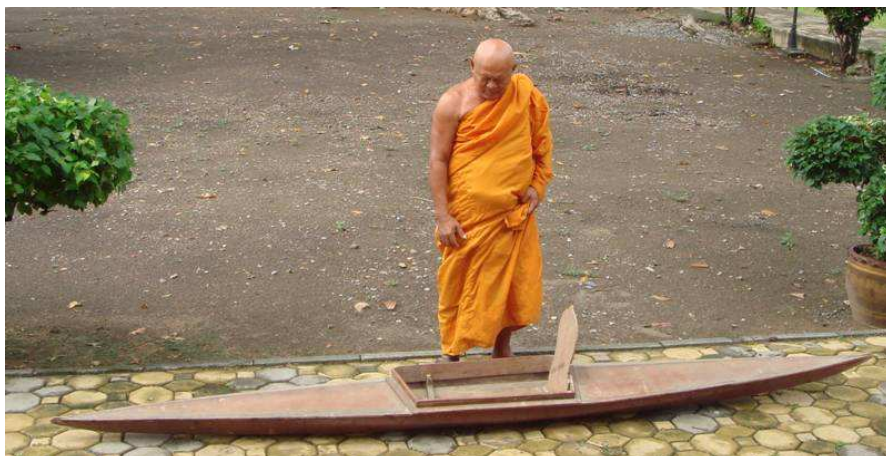
เรือเป็นพาหนะสำคัญของคนไทยในอดีต มี 2 ประเภท คือ

- **เรือขุด** เป็นเรือที่ทำจากซุงทั้งต้นแล้วขุดลากให้เป็นเรือ เช่น เรือพายมั่ว เรือมอด

เรือชะล่า เรือบด เรือแจม เป็นเรือที่ชาวบ้านใช้กันอยู่ทั่วไป ส่วนเรือขุดขนาดใหญ่ คือ เรือแข่ง เรือไชยและเรือรูปสัตว์ ซึ่งเป็นเรือลำเดียวพลของหลวง มีขนาดฝีพายตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ถึง 120 คน ไม้ที่ใช้ทำเรือขุดเป็นไม้เนื้อแข็ง ที่นิยมมากคือ ไม้ตะเคียน เพราะแตกและผุกร่อนยาก ทั้งพุ่งลอยน้ำได้ดี

- **เรือต่อ** เป็นเรือที่ใช้แผ่นไม้มาตอกปะติดกันตามโครงเรือ แล้วใช้ชันยาเป็นเรือขนาดใหญ่

ใหญ่ที่ใช้เป็นเรือขนส่งสินค้าและอยู่อาศัยได้ด้วยเช่น เรือสำเภา เรือกำปั่น เรือกระแซง เรือเอี่ยมจิ้น ไม้ที่ต่อเป็นไม้เนื้อแข็ง ไม้ตะเคียน ไม้เคี่ยม ไม้อินทนิล ไม้ประดู่ ส่วนไม้สักนิยมใช้มากเพราะไม่หดหรือแตกง่าย ทั้งยังมีลวดลายสวยงาม

เรือแจมหรือเรือโอ (เรือที่หายากที่สุดในประเทศไทย) เป็นเรือต่อยาวราว 1 วา นิยมต่อด้วยไม้บาง ส่วนใหญ่ใช้ไม้สัก ไม้มะยมหอม ลักษณะของเรือชนิดนี้ คือ หัวและท้ายเรือเรียวเชิด กราบเรือสูงพื้นน้ำเพียงเล็กน้อยมีพนักพิงกลางลำเรื่อนั่งพายคนเดียวโดยเหยียดขาไปข้างหน้า ลักษณะคล้ายเรือแคนู ของฝรั่งในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตนั้นผู้ที่จะมีเรือแจมหรือเรือ โอนั้นจะต้องอยู่ในชั้นเศรษฐี เพราะจะเป็นเรือที่เศรษฐีหนุ่มของถ้ำเปรียบกับปัจจุบันคือการขับรถสปอร์ตเปอร์เซ่หรือเฟอร์รารีราคาหลายล้านบาท

เรือหางเหยี่ยว เป็นเรือที่หาดูได้ยากที่สุดในโลก เพราะเชื่อได้ว่าจะเหลือลำเดียวในประเทศไทย แล้ว เป็นเรือภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทย เป็นเรือบรรทุกเสาหรือท่อนซุงยาวๆ ได้ครั้งละหลายๆท่อนไม่ต้องใช้เครื่องยนต์เติมน้ำมัน

เรือชะล่า เป็นเรือขุดชนิดหนึ่งที่ขุดจากไม้ซุงทั้งต้น ทำให้เป็นรูปเรือโดยไม่ต้องเบิกปากเรือให้กว้าง ท้องเรือแบน ความกว้างของลำเรือเท่ากันเกือบตลอด ลักษณะของหัวเรือและหางเรือแบบโตและนิยมตัดตรง โดยปกติจะขุดจากซุงไม้สัก เรือชะล่าอีกชนิด

หนึ่งเรียกว่าเรือชะล่าผ่าเป็นเรือที่หาซุงไม้สักต้นใหญ่มาขุดไม่ได้ จึงใช้ไม้ท่อนเล็กฟันให้เป็นแผ่นแบน 3 แผ่นและประกอบเป็นเรือ เคลื่อนที่โดยใช้ถ่อ เขตที่นิยมใช้เรือชะล่ากันมากคือ ในลำน้ำปิงเหนือจังหวัดนครสวรรค์ ขึ้นไป แต่พบว่ามิใช่กันอยู่ประปรายในพื้นที่ตอนล่างเช่น จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี ปัจจุบันนี้หาดูค่อนข้างยาก

เรือมด เป็นเรือขุดไม่มีกราบ หัวเรือแบนกว้าง
ไม่งอนมากเท่าเรือพายม้าและไม่เพรียวเหมือนเรือ
หมู มีหลายขนาด ใช้บรรทุกข้าวเปลือก ไม้ฟืน หิน
หาลา เรือมดที่มีรูปร่างเพรียวใช้สำหรับแข่งขัน

เคลื่อนที่โดยใช้แจว เรือมดขนาดเล็กใช้ต่อไป
ตามทุ่งหรือใช้พาย นิยมขุดจากไม้ตะเคียน หรือไม้สักและคงเป็นรูปแบบเรือประจำถิ่นอันเก่าแก่
ของภาคกลาง

เรือพายม้า มีชื่อเรียกอื่นอีกคือ เรือแพม้า
พะม้า เป็นเรือขุดที่นิยมขุดจากซุงไม้สักหรือ
ไม้ตะเคียน มีการเสริมกราบหัวและท้ายเรือ
งอนสูงเท่าๆกัน ดังนั้นจึงกลับข้างใดข้างหนึ่ง
ให้เป็นหัวเรือ หรือท้ายเรือได้ทันที สมเด็จ
เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงนิพนธ์ว่า
เรือขุดขนาดเล็กแบบนี้มีรูปร่างเหมือนกับเรือ

ที่พบเห็นในเมืองพม่า จึงทรงสันนิษฐานว่า เรือพายม้าคงได้รับแบบอย่างจากพม่าและชื่อเรียก
พายม้านั้นคงจะเพี้ยนจากชื่อเรียกเดิม คือเรือพม่า ประโยชน์ใช้สอยของเรือพายม้า คือใช้บรรทุก
สินค้า คนโดยสารและผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่หนักมากนัก พื้นที่ที่พบเห็นการใช้เรือพายม้า
กันอย่างกว้างขวางนั้น คือจังหวัดอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท

4. ต้นยางยักษ์

นอกจากพิพิธภัณฑ์เรือที่มีเรือจัดแสดงมากกว่า 60 ลำแล้ว ยังมีต้นไม้ขนาดยักษ์ใหญ่ให้ได้ศึกษาเรียนรู้คือต้นยาง อายุกว่า 300 ปี ขนาด 13 คนโอบ เป็นต้นยางนาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดลพบุรี ต้นยางใหญ่นี้ประจักษ์พยานยืนยันคำกล่าวขานของชาวบ้านที่ว่า ตามลำน้ำลพบุรีเมื่อหลายสิบปีก่อน นับแต่ศาลพระกาฬออกตลอดลำแม่น้ำลพบุรีไหลผ่านไปล้วนแต่เป็นป่าดงที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ใหญ่ๆมากมาย

5. ของฝากตำบลตะลุม

- **กระท้อน** หากมาท่องเที่ยวในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม อย่าลืมแวะชิมกระท้อนห่อที่บ้านตะลุมโดยเฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายนจะมีผลผลิตออกมามากที่สุดพันธุ์ปุยฝ้ายเป็นที่นิยมมาก เพราะเนื้อฟูและมีรสหวาน ส่วนพันธุ์ทับทิม มีรสหวานเช่นกันแต่เปลือกนํ้มกว่าพันธุ์อื่น ปล่อยให้สุกจัดๆ ใช้น้องตักกินได้เลย

- **ผักปลอดสารพิษ** มาเที่ยวเดือนไหนๆก็มีให้ซื้อให้ชิมทั้งปีเช่น ชะอม แดงกวา มะเขือม่วง ถั่วฝักยาว เห็ดหูหนู ฯลฯ

มัคคุเทศก์น้อยผู้นำนักท่องเที่ยวท้องถิ่น

6. การเดินทางมาทัศนศึกษาท่องเที่ยว

สามารถเดินทางเข้าชมได้ทุกวัน ถ้ามาเป็นหมู่คณะ ถ้าประสงค์จะใช้บริการผู้นำนักท่องเที่ยวท้องถิ่นน้อยของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฯพหุฯ ให้ติดต่อล่วงหน้าไม่เสียค่าบริการใดๆทั้งสิ้น

7. ติดต่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว

ศูนย์อำนวยการพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดยาง ณ รังสิต

☞ องค์การบริหารส่วนตำบลตะลุม

โทร. 036-656-927, 089-240-1403, 085-873-1312

☞ วัดยาง ณ รังสิต

โทร.036-656-390, 081-857-8761

☞ อำเภอเมืองลพบุรี

โทร.036-411004

☞ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

โทร.036-414258, 036-412928

8. การเดินทางมาพิพิธภัณฑสถานเรือพื้นบ้านวัดยาง ณ รังสิต

จากตัวเมืองลพบุรี การเดินทาง ใช้เส้นทางสายลพบุรี – บ้านแพรก (ถนนเลียบคลองชลประทาน) ประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงวัดยาง ณ รังสิต อยู่ด้านขวามือมีรถประจำทางสายลพบุรี – บ้านแพรก-อยุธยา ออกจากสถานีขนส่งลพบุรี ตั้งแต่ 0.530 ถึง 17.30 น.ทุกวัน

